

FINDIK

Temmuz 2020

Dünya Fındık Verileri (bin ton)

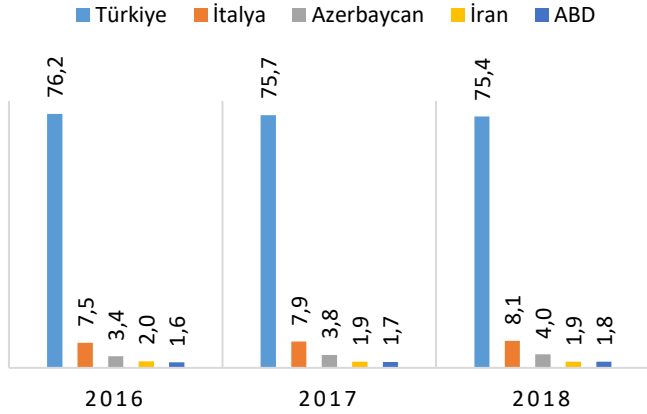
	2014	2015	2016	2017	2018	Değişim (%) ⁴
Alan (bin ha)	633	648	926	933	966	3,5
Verim (ton/ha)	1,11	1,45	0,80	1,07	0,89	-16,3
Üretim	705	937	740	997	864	-13,3
Tüketim ²	381	436	424	467	520	11,5
İthalat ¹	246	238	236	246	275	11,6
İhracat ¹	276	264	260	287	282	-1,8
İhracat Fiyatı (\$/ton) ³	740	1.287	816	683	583	-14,6

Kaynak: FAO, ¹/UN Comtrade, ²/INC, ³/KİB (Erişim: 02.07.2020), ⁴/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

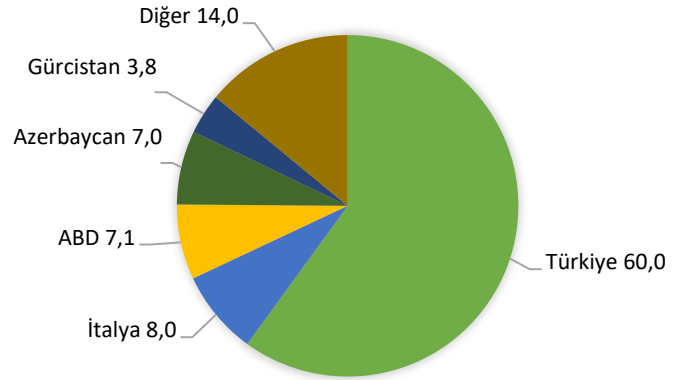
Fındığın kültür çeşitleri Türkiye, İtalya, ABD, Azerbaycan, İspanya, Gürcistan başta olmak üzere birçok ülkede yetiştirilmektedir. Uluslararası ticaret ölçeğinde fındık üreten ülke sayısı sınırlıdır. Başlıca üretici ve ihracatçı ülkeler Türkiye, İtalya, ABD ve Azerbaycan'dır. Diğer üretici ülkeler dünya fındık pazarlarını etkileyebilecek bir üretim seviyesinde değildir. FAO verilerine göre, 2018 yılı dünya fındık veriminde ABD (260 kg/da) ilk sırada yer alırken,

ABD'yi sırasıyla Fransa (226 kg/da) ve Çin (211 kg/da) takip etmektedir. Dünya fındık üretimi 2018 yılında, bir önceki yıla göre yaklaşık %13 oranında azalarak 864 bin tona düşmüştür. Dünya fındık verimi ise 894 kg/ha'dır. Verimde bir önceki yıla göre %16 oranında düşüş meydana gelmiştir. Dış ticarete son iki yılın değişimi incelendiğinde, ihracatta yaklaşık %2'lik düşüş, ithalatta ise yaklaşık %12'lik artış gerçekleşmiştir.

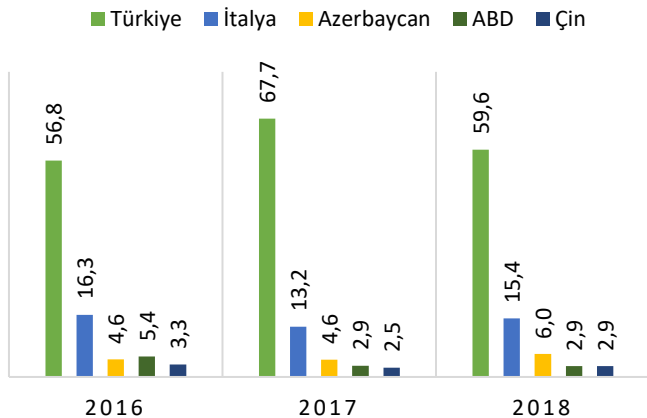
Fındık alanlarında önemli ülkeler (%)

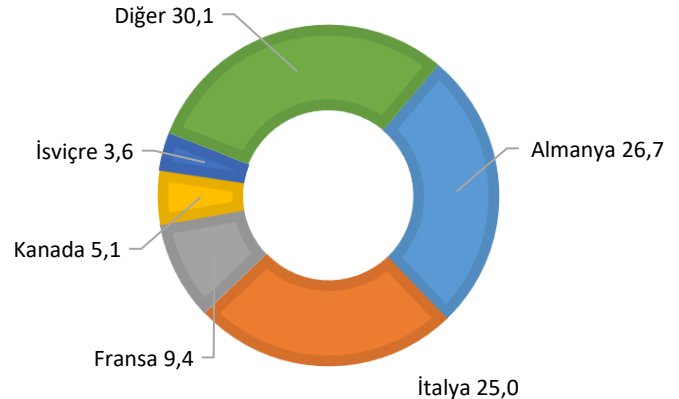
Ülkelere göre dünya fındık ihracatı (2019, %)

Fındık üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya fındık ithalatı (2019, %)

Dünyadaki fındığın yaklaşık %60'ı Türkiye'de üretilmektedir. Türkiye, dünya fındık ihracatında ilk sırada olup, toplam ihracatın %60'ını gerçekleştirmektedir. Türkiye, bu avantajıyla dünya fındık fiyatlarında belirleyici rol oynamaktadır. Aynı zamanda fındık Türkiye ekonomisine sağladığı döviz girdisiyle de tarım ürünleri arasında stratejik bir öneme sahiptir. Ancak Türkiye'nin

sahip olduğu dünya fındık sektöründeki hâkimiyetinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için ürün verimliliğinin artırılması gerekmektedir. Önümüzdeki dönemlerde fındık verimliliği yüksek Ermenistan, Yunanistan ve Gürcistan'ın, özellikle son yıllarda Azerbaycan ve Ermenistan'ın üretim alanlarını da artırmasıyla Türkiye'nin dünya sektöründeki bu üstünlüğünü sektöre uğratabileceği düşünülmektedir.

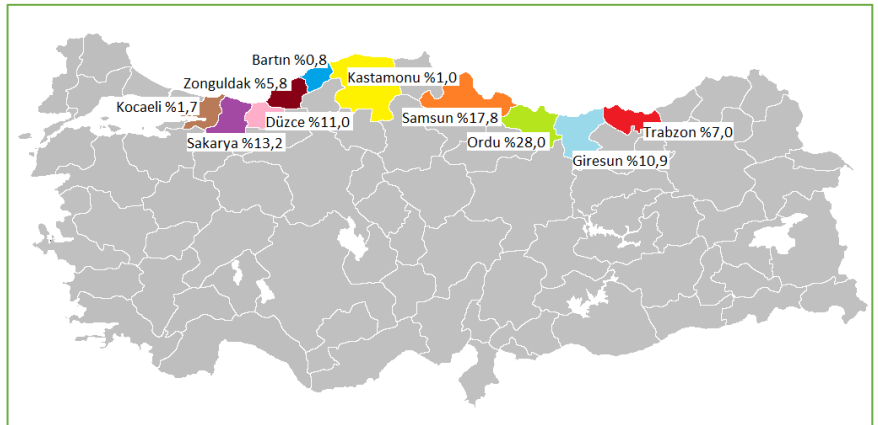
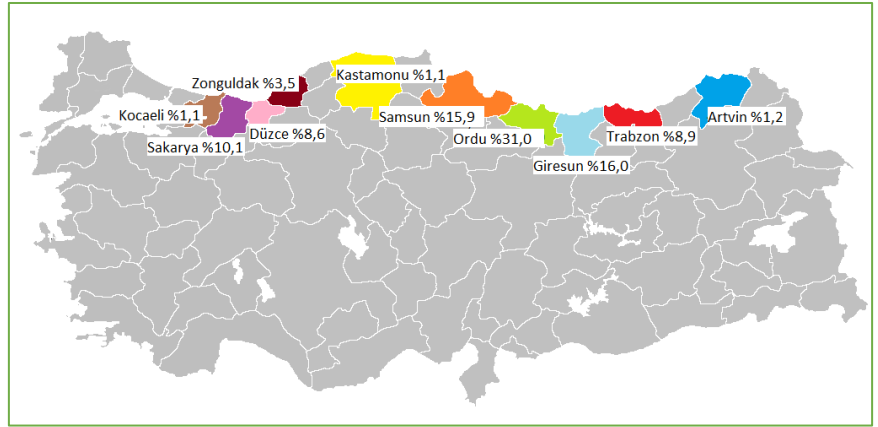
Türkiye Fındık Verileri (bin ton)

	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/2019	Değişim ¹ (%)
Alan (1000 da)	7.011	7.026	7.054	7.067	7.284	3,1
Verim (kg/da)	50	102	51	103	52	-49,3
Üretim	450	646	420	675	515	-23,7
Tüketim	83	106	98	129	111	-14,1
İthalat	7	10	11	15	15	0,0
İhracat	493	534	519	629	595	-5,4
Stok değişimi (ton)	-125	7	-193	-78	-184	135,8

Kaynak: TÜİK (Erişim: 01.07.2020), ^{1/} Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

Fındık üretim alanı: Türkiye'de fındık tarımı yapılan bölgeler üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar; 1., 2. ve 3. Standart Bölgelerdir. En önemli bölge olarak kabul edilen 1. Standart Bölge kapsamında Artvin, Giresun, Ordu, Rize ve Trabzon illeri bulunmaktadır. Türkiye'de 2019 yılında fındık üretim alanı 7,3 milyon da'dır. Ordu 2,3 milyon da ile en fazla fındık üretim alanına sahip ildir. Ordu'yu 1,2 milyon da ile Giresun ve Samsun takip etmektedir.

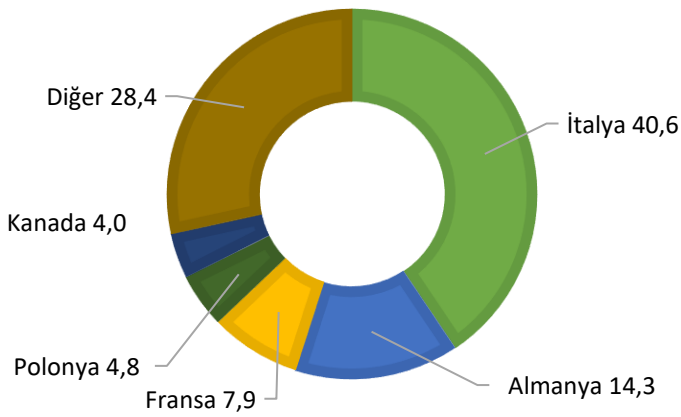
Fındık üretimi: Türkiye'de 2019 yılı itibariyle fındık üretim miktarı 776 bin ton'dur. Türkiye'de fındık üretiminde Ordu 217 bin ton ile ilk sırada yer almaktadır. Ordu'yu 138 bin ton ile Samsun ve 102 bin ton ile Sakarya takip etmektedir. Fındık bahçelerinin genelde yaşlı olması, ocakların ise sık dikili olmasından dolayı Trabzon, Giresun ve Ordu illerindeki verim seviyesi Kocaeli, Sakarya ve Düzce illerinin verim düzeyine göre daha düşüktür. Sakarya ve Düzce illerindeki üreticilerin işletme büyüklükleri ve verim düzeylerinin daha yüksek olması nedeniyle bu bölgede fındık alanları genişlemiştir.

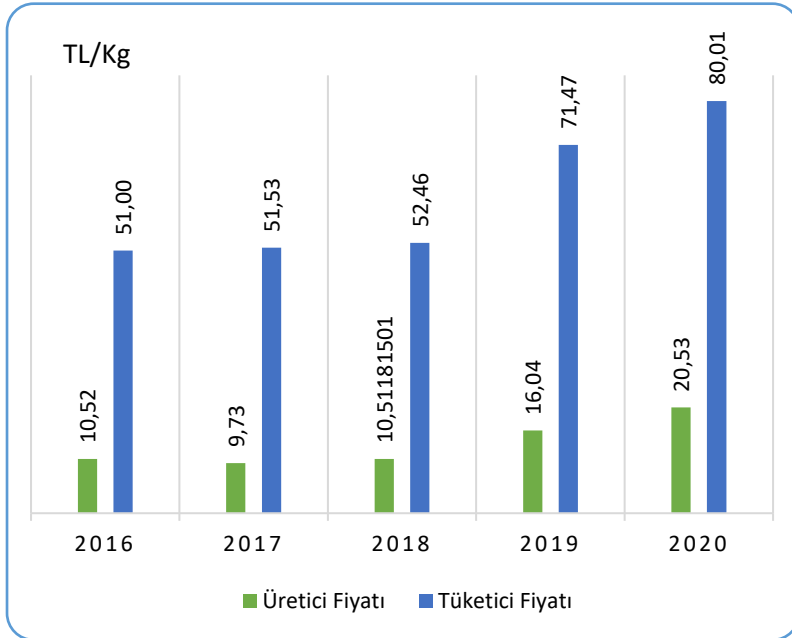
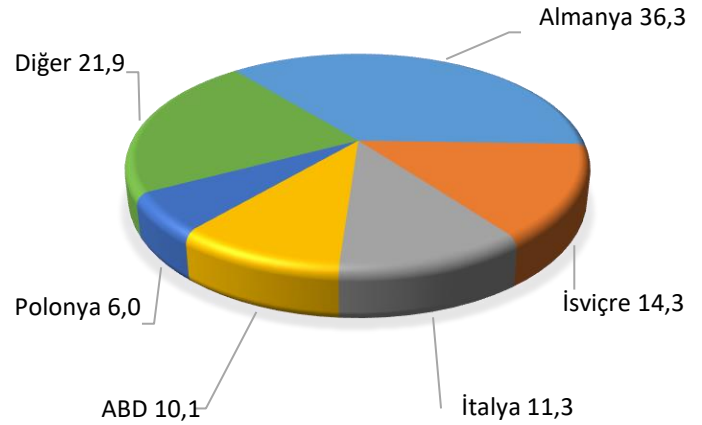
Türkiye'de Fındık Destekleme Politikaları: Fındıkta alan bazlı gelir desteklemelerinin yanı sıra alternatif ürüne geçen üreticilere telafi edici ödemeler yapılmıştır. Telafi edici ödemeler 2009-2012 ve 2012-2014 yılları arasında sonbahar ve ilkbahar ekim/dikim dönemlerinde; il ve ilçelerdeki birinci, ikinci ve %6'dan daha az eğimli üçüncü sınıf tarım arazilerinde ve rakımı 750 metrenin üzerindeki ruhsatsız fındık bahçelerini sökerek yerine alternatif ürün ya da ürünlere geçen üreticilere yapılmıştır. Birinci yıl başvurularında; ilk yıl 300 TL/da, ikinci ve üçüncü yıllar için 150 TL/da olarak 3 yıl için toplam 600 TL/da, ikinci yıl başvurularında; ilk yıl 300 TL/da, ikinci yıl için 150 TL/da olmak üzere 2 yıl için toplam 450 TL/da, üçüncü yıl başvurularında; tek yıl 300 TL/da ödeme yapılmıştır.

Fındıkta 2019 yılında alan bazlı destek olarak 170 TL/da ve aynı zamanda diğer ürünlerde de verilmekte olan mazot (17 TL/da) ve gübre desteği (4 TL/da) olmak üzere, toplamda 21 TL/da destek verilmektedir.

Türkiye'nin fındık ihracatında önemli ülkeler (2019, %)

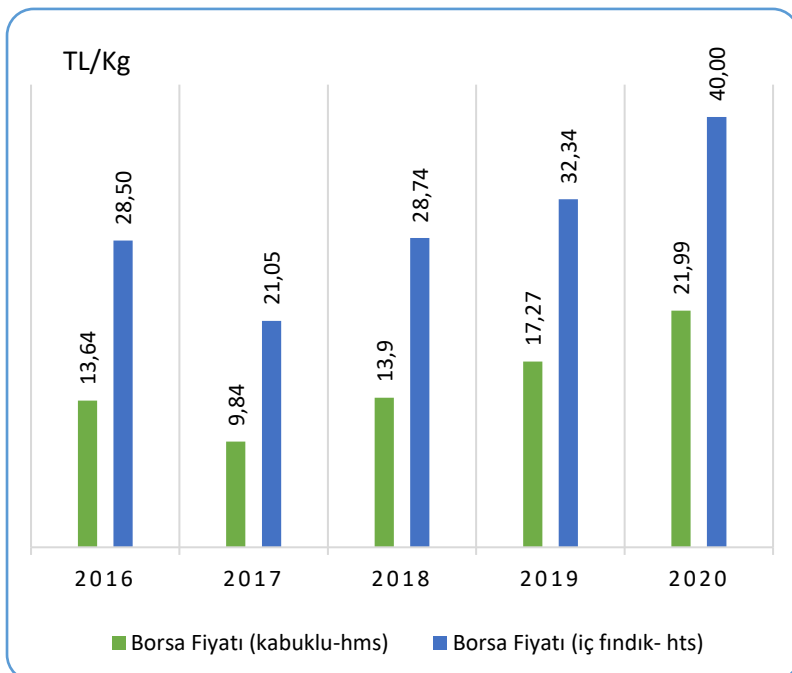
Türkiye'nin fındık ithalatı yaptığı ülkeler (2019, %)

Kaynak: TÜİK, (2020 yılı 6 ay ortalaması)

2020 Haziran ayında 22,84 TL/kg olan fındık üretici fiyatı, bir önceki aya göre %1,3 ve bir önceki yılın aynı ayına göre %36,5 oranında artmıştır. 2020 Haziran ayında tüketici fiyatı 85,8 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2020 Haziran ayında tüketici fiyatı bir önceki aya göre %2,4, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %13,4 oranında artmıştır.

Son iki yılın değişimi göz önünde bulundurulduğunda; üretici fiyatları %28,0, tüketici fiyatları ise %11,9 oranında artmıştır. 2016 ile 2020 (6 ay ort.) yılları arasındaki değişim dikkate alındığında, üretici fiyatları %94,5 oranında artarken, tüketici fiyatları ise %56,9 oranında artmıştır.

Kaynak: GTB, (2020 yılı 6 ay ortalaması)

Borsa fiyatında, tombul kabuklu fındık hazır müstahsil satış fiyatları dikkate alınmış olup, 2020 yılı altı aylık döneminde oluşan fiyatların ortalaması 21,99 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. İç fındıkta (13/15 mm) 2020 yılının altı aylık dönemde fiyatların ortalaması 40,0 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Tombul kabuklu fındık hazır müstahsil satış fiyatı ve iç fındık ortalama hazır tacir fiyatı 2020 yılı Haziran ayında oluşmamıştır. Son iki yılın değişimi 2019-2020 (6ay) göz önünde bulundurulduğunda; tombul kabuklu fındık fiyatları %58,2, iç fındık fiyatları ise %90,0 oranında artmıştır. 2016 ile 2020 (6ay) yılları arasındaki değişim dikkate alındığında, kabuklu fındık fiyatları %61,2, iç fındık fiyatları ise %40,4 oranında artmıştır.

	2015	2016	2017	2018	2019
Fındık Fiyatı (TL/kg)	15,48	10,56	9,73	10,51	16,04
Fındık Fiyatı + Destek (TL/kg)	17,47	13,64	11,65	13,11	17,84
Gübre Fiyatı (TL/kg)	0,64	0,53	0,71	1,03	1,22
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	3,85	4,69	5,78	6,43
1 kg fındık ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Fındık/Gübre	24,08	19,96	13,79	10,24	13,16
Fındık + destek/Gübre	27,18	25,78	16,50	12,77	14,64
Fındık/Mazot	4,02	2,74	2,08	1,82	2,50
Fındık+ destek/Mazot	4,54	3,54	2,49	2,27	2,78

Kaynak: TOB ve TÜİK verilerinden TEPGE hesaplamaları.

Fındık Girdi Pariteleri

2015 yılında 1 kg fındık ile yaklaşık 24 kg gübre satın alınırken, 2019 yılında yaklaşık 13 kg gübre satın alınmaktadır.

2015 yılında destekler dâhil 1 kg fındık ile yaklaşık 27 kg gübre satın alınırken, 2019 yılında yaklaşık 15 kg gübre satın alınmaktadır.

2015 yılında 1 kg fındık ile 4 lt mazot satın alınırken, 2019 yılında 2,5 lt mazot satın alınmaktadır. 2015 yılında destekler dâhil 1 kg fındık ile 4,5 lt mazot satın alınırken, 2019 yılında 2,8 lt mazot satın alınmaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME

FAO verilerine göre 2018 yılı dünya fındık üretiminde 515 bin tonla Türkiye ilk sırada yer alırken, İtalya 133 bin ton, Azerbaycan 52 bin ton, ABD 46 bin ton ve Çin 25 bin ton ile takip etmekte olup, bu ülkeler dünya üretiminin %89'luk kısmını karşılamaktadır.

Dünya fındık üretiminde, ihracatında ve dünya fındık fiyatlarının oluşumunda etkili ülke konumunda bulunan Türkiye'de Almanya'daki fındık borsası modeline muadil fındık borsası kurulmalı ve böylece piyasayı belirleyici ülke Türkiye olmalıdır.

Türkiye'de fındık veriminde yıllara göre önemli dalgalanmalar meydana gelmektedir. İklim şartları, gerekli kültürel işlemlerin yeterince yapılmaması ve fındık bitkisinde görülen periyodisite gibi etkenler verimdeki dalgalanmayı artırmaktadır. Türkiye'de 2019 yılında 776 bin olarak gerçekleşen fındık üretiminin, TÜİK Bitkisel Üretim 1.Tahminine göre 2020 yılında bir önceki yıla göre %22,7 oranında azalarak 600 bin ton olacağı tahmin edilmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın Temmuz 2020'de açıkladığı fındık rekoltesi öngörüsü ise 665 bin ton'dur.

Türkiye'nin 2020 yılı TÜİK tarafından açıklanan ilk beş aylık ihracat miktarları bir önceki yıla göre kıyaslandığında; ihracatta %9 artış görülmüştür. Dünyada önemli fındık üreticisi ülkelerde görülen üretim düşüklüğü ile birlikte

fındık talebinin artmasıyla ihracatta 2020 yılının rekor yılı olacağı beklenmektedir. Aynı zamanda bu süreçte fındık ihracatının önemli bir kısmını oluşturan Avrupa ülkelerinde pandeminin yıkıcı etkisi dolayısıyla lojistikte yaşanan sıkıntılara rağmen ihracatta yaşanan artış önemlidir.

Fındık üretimini gerçekleştiren Karadeniz Bölgesinde özellikle de üretimin yaklaşık yarısını karşılayan Doğu Karadeniz Bölümünde üreticilerin önemli bir kısmı il dışında ikamet etmektedir. Üreticilerin geneli orta yaş üstü olmakla birlikte, kışı İstanbul, Ankara gibi büyük şehirlerde geçirmekte, üretim bölgesine bakım faaliyeti ya da sadece hasat işlemleri için gelmektedir. 2020 yılı Nisan ayı itibarıyla alınan Covid-19 önlemleri kapsamında 65 yaş üstüne sokağa çıkma ve şehirlerarası yolculuk kısıtlamaları uygulanmıştır. Ancak tarımsal üretimdeki aksamaların önüne geçebilmek amacıyla İçişleri Bakanlığı Genelgesi ile üreticiler için bu uygulama esnetilmiştir.

Doğu Karadeniz Bölgesinde fındık bahçelerinin önemli bir kısmı ekonomik ömrünü tamamlamıştır. Fındıkta verim düşüklüğü sorununun çözümü için bahçelerin yenilenmesi gerekmektedir. Bahçe yenileme süresince ürün alınamayacağı için üreticilerin mağduriyeti de gözönünde bulundurularak, bahçe yenilemeye yönelik projelere destek ve yenileme sonrası telafi edici destekler üzerinde durulması gerekmektedir.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta TC Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Türkay BARS, turkay.bars@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833/123